

Прадавні часи

Карпати,
святилище Терношорська Лада

Гори...

Тиша...

Північ давно минула. Щомиті ніч густішає від мороку.

Зорі яскравішають, а місяць своїм відблиском кидає доріжку світла між горами. Тим навітленим шляхом крадеться дівчатко. Йде поволі, боязко озирається, до себе тулить пшеничні колоски, перев'язані червоною стрічкою.

Дитя тремтить чи то від нічної прохолоди карпатських лісів, чи то зі страху.

Нарешті дівчинка дістається мети: зупиняється перед предвічними каменями – святилищем Терношорська Лада. Високо підіймає голову і насилу стримує сльози.

Далі вона петляє вузькою звивистою стежкою вгору на скелі й на самісінькій вершині падає навколішки перед велетенським каменем – Ладюю, яка обрисами нагадує доісторичну бабу.

Дівча щось шепоче, потім кладе колоски пшениці біля ніг Лади. Стоїть нерухомо, ніби вагається. А тоді з розкинутими руками кидається до кам'яної баби. Обіймає

і, захищаючись від сліз, кричить сильно й гучно, майже надривно:

– Мамусю, я так сумую за тобою!

Дитина зривається на ноги і стрімголов зі скель біжить попри закинуту дерев'яну хату. Волосся розвівається навсібіч.

Вона не здогадується, що за нею пильнує пара очей...

30-ті роки ХХ століття

Ворохта, Карпати

1

Відтоді як за бабці Австрії у гірське село Ворохта проклали колію, туристи ринули сюди як бджоли на мед, а місцеві вхопилися за нагоду заробити гріш, тому одні наперед інших понабудувували нові вілли-курорти. Нині, у 30-ті роки, нікого не здивуєш добрим сервісом і смачними рестораціями, відпочивальники хочуть якоїсь екзотики.

– І що, Василечьку, чекаєш когос? – гуцул почув знайомий голос.

– Йо, куме!

– А то кого сего разу?

– А хочь би когос, Ива! – засміявся вусань Василь. – Все, коли їду фіров д'хаті дес в чес, коли їде поїзд зи Львова або Станіславова, то встаю коло двірце – мо', котрогос панусе чи паньосю тре буде підвезти. То я собі якого гроша, а мо', й злогого зароблю.

– Сам факт, Василю! Ті, хто ту приїжджеют, мают чим заплатити, не бідні.

– Йо! – ніби проспівав Василь.

– Йо! – в тон йому проспівав гуцульською говіркою кум.

Тим часом до ворохтянської залізничної станції підїхав потяг, він випустив стовп густого диму і голосно загудів. З дверей висипалися десятки людей: хто – у вишуканому панському одязі і з важезними валізами, хто – з порожніми клунками, бо весь крам випродали на базарі у Яремчі. Але з-поміж усіх пасажирів найбільше впадали в око кремезні чоловіки. Їх було чимало, кілька десятків, вони юрмилися групами і помітно було, що між собою ці групи не знайомі. Їх об'єднувало єдине: усі тримали в руках лопати, міцні мотузки, величезні наплечники, казанки, й були одягнені в костюми для тривалих походів, на головах – зношені, засмальцьовані капелюхи.

– Ади, ше їдні по золото приїхали! – розреготався Василь.

– І хоць би хтось годний був його знайти! Ше'м ні разу не чюв, аби вікопали! – усміхнувся Іван.

– То всьо нероби. Мали би газдівку, то не мали би чесу на такі бздури.

Кремезні золотошукачі вороже роззиралися на своїх конкурентів і за кілька хвилин розповзлися кожен у своєму керунку, врізнобіч. На пероні залишився лише один чоловік: кароокій, чорнявий, років тридцяти. З його одягу можна було припустити, що то археолог, який вибрався на розкопки старожитностей: кремевий костюм з доволі вільними штанами і піджаком, підперезаним поясом. Голову прикривав модний капелюх. А не надто напаківана торба через плече звисала до самих колін. Оскільки біля вокзалу стояла тільки одна фіра і двоє гуцулів, молодий чоловік підійшов до них. На їхнє щире здивування, привітався по-міцевому:

– Слава Ісу!

– Слава навіки Богу сьвітому! – відповіли місцеві.

– Може, ви мені підкажете, хто у Ворохті здає покої у своєму помешканні чи на віллі?

– Панусю, а ту ціла купа готелів і курортів, вибирайте, на котру грошей вам стане! – усміхнувся Василь.

– Та ото ж, багато в мене нема.

– Ну дивітси, без грошей вам нема чьо пхатиси в «Скарбівку», там селятси міністри, посла чи фест заможні люди не йно з Польщі, а з цалого сьвіту. Готелі «Кляпер» і «Ясна» – так само дорогі. А вже можете вібрати межі пансіонатами: «Варшав'янка», «Світовид», «Золотий ріг».

– Не, у «Варшав'янку» не хочу, волю давати гроші комусь із наших, бажано місцевих. Нікого не підкажете?

– До кого би то завезти пана? – Василь повернувся до свого кума.

– Когос з наших?

– Йо!

– До тотої Гануськи не повезем.

– Не, до Гануськи і так ціле село ходє, не, то не пасує такого пана до тої заталепаної лагойди везти, то не газдині, а встєд.

– Аа-а-а, знаю! Завези го до Гаврилівих, у «Пазю»! – аж підскочив на місці кум, згадавши про такий пансіонат.

– Йооо, в «Пазю»! – підтакнув Василь. – Микола Гаврилів – то фест файний місцевий хлоп, такий культурний, «Просьвіту» нам відкрив, заснував «Січ». Ой і не любила го австріяцка влада, та й польска зара не глади го! Ото він зі свов жінков Парасков збудували пару літ тому

пансіонат – ладний, чистенький. То, панусю, як хочете лишити гроші комусь гідному, то вам до Миколи.

– Прекрасно! Він уже мені подобається! Могли б ви показати, де знайти той пансіонат?

– Йо! Можу пана завезти! – усміхнувся Василь.

– Чудово, заплачу скільки скажете! – молодик легко заскочив на фіру і сів біля фірмана.

Василь прицмокнув і вйокнув коням. Рушили передвечірньою Ворохтою. Перед очима новоприбулого гостя виріс перший із чотирьох кам'яних віадуків, який збудували ще за Австрії полонені італійці. Чоловіка здивував такий витончений і мереживний міст у цьому віддаленому гірському селі. І він так гармонійно злився із Прутом, що протікав попід ними, та горами, що нависали звідусіль і оточували, мов стінами, село, яке тіснилося у долині річки і розкидувало одинокі хатки на пагорбах. Минули пансіонат «Дворик Чорногорський», завернули за санаторій доктора Францішка Міхалка, і перед ними мелькнула вивіска *FOTO-BLAZ*. Подорожній неабияк здивувався, що тут уже є фотосалон.

Привечірнє сонце кидало промені на старовинну дерев'яну церкву, золотило верхівки смерек і дихало теплим серпневим леготом.

Від навколишнього краєвиду аж настрій покращав у Левка, саме так звали гостя, який мав великі плани на цю поїздку і розраховував на те, що йому все задумане вдасться.

Коні зупинилися під самим ґанком двоповерхової дерев'яної будівлі. Дашок із майстерно вирізьбленим гуцульським орнаментом прикривав вхід, з двох боків вели сходи.

– Приїхали, панусю. Вам до сеї оселі! – гукнув фірман Василь.

– Дякую! Маю надію, що ми ще зустрінемося! – Лев розрахувався з чоловіком і рушив сходами до входу.

Щойно вхопився за клямку, як з іншого боку дверей вискочила дівчина і з несподіванки зарепетувала:

– Агій, аби вас лихе оминало!!! – вигукнула вона. – Аби вам добре було, як ви мене настрашили, йо-о-о-ой!

– Вибачте, я не хотів налякати вас! – усміхнувся Левко, бо його неабияк потішило примовляння незнайомки, яка так щиро виявляла свої емоції.

– Йо, – видихнула нарешті вона. – А ви до кого будете?

– Я хочу поселитися у вашому пансіонаті. Чи є вільні покої?

– Є два, можете вибрати, котрий вам си сподобає! Заходіт! – дівчина вже привітніше запросила незнайомця.

– А пан Микола є? – Лев скинув торбу на підлогу коридору.

– Не, пан Микола пішов на зібранне в «Просьвіту», шос там радитися з кулегами, я того не знаю. Але можу вас заселити. Я Катерина, покоївка в тім пансіонаті. А вже завтра зможете зазнайомитися з Гаврилівими, та й тогди заплатите, – моторна дівчина у приталеному скромному платті, що сягало до середини литки, із коротким фартушком, крутнулася на невисоких підборах і побігла сходами на другий поверх, рукою запрошуючи за собою незнайомця.

Левко з усмішкою провів її поглядом. Вельми природною здалася йому ця Катерина, у місті таких вже не

знайти, манірних там значно більше. Він підійнявся услід за покоївкою. Дівчина відчинила одні з дверей на другому поверсі:

– Якщо такі покої запасують панови, то будут його!

Левко зайшов у невелику кімнату, оббиту деревом, тут пахло лісом і свіжістю. Меблі були теж дерев'яні. Чоловік визирнув з-за фіранки у вікно. Навпроти виднілася невелика мальовнича гора зі шпичастими смереками, а трохи нижче протікав широкий Прут. Краєвид був просто казковий!

– Дуже гарно, тут і оселюся, – сказав чоловік. – Перепрошую, забув назватися, я Лев Ковалевич.

– Та най там! Бажаю файного відпоченку! На добраніч, панусю! – усміхнулася Катерина і зачинила за собою двері.

Левко всміхнувся і негучно повторив Катеринине «та най там». Ще трохи постояв біля вікна, роззираючи пейзаж. А тоді зняв піджак, розпакував свою торбу. Помітив, що вже стемніло і варто було б запалити газову лампу, бо переваги електрифікації наразі були ще не у кожному куточку країни. Знайшов лампу на столі. Змахнув рукою над нею – розгорівся гніт і вогонь освітив кімнату...

2

Левко прокинувся від того, що під вікнами грала музика – ніби троїсті музики. Чоловік зіскочив з ліжка і визирнув з-за фіранки.

На подвір'ї пансіонату трое підлітків грало на цимбалах, скрипці та бубні. Музики вправно вигравали всі виверти гуцульського аркана, навколо них зібралося кілька слухачів – можливо, квартирантів цієї ж вілли.

Лев умився, вдягнув той самий одяг, що й учора, і збіг сходами донизу.

– Доброго ранку, пане Левку! – гукнула йому з подвір'я Катерина.

– О, привіт, Катрусю! Ви вже при роботі так рано?

– Ет, та ж то вже обід насуваєси, пів дне вже минуло, – засміялася дівчина.

– То котра ж година?

– Уже дев'єта!

– Дев'єта, – повторив собі під ніс Левко. – Страх як пізно!

– Йо! – вигукнула Катерина.

– Добрий день! – до них підійшов чоловік середніх літ, з чорними вусиками. – Казала мені Катерина, що ви